

Mladen Bastijanić Cicuta, *Obitelj Cicuta s Krka u pomorskim bitkama kroz stoljeća*, Krk: Centar za kulturu, 2016., 154 str.

Mnogobrojnim djelima (knjigama i raspravnim člancima) o istočnoj obali Jadrana u doba Mlečana i njihovoj važnosti za povijest pomorstva pridružila se monografija Mladena Bastijanića Cicute o podrijetlu tê zanimljive obitelji i njezinoj ulozi u pomorskim bitkama tijekom prošlosti, s posebnim osvrtom na znamenitu Lepantsku bitku.

Lepantska bitka predstavlja jedan od najznačajnijih događaja vojne pomorske povijesti u svjetskim razmjerima. Odigrala se 7. listopada 1571. u sklopu mletačko-osmanskog Ciparskog rata (1570. – 1573.) kojim su Mlečani ostali bez tog važnog levantinskog otoka. Iako je zato za Mletačku Republiku spomenuti ratni sukob završio nepovoljno, njegove je negativne posljedice znatno ublažila upravo velika pobjeda kršćanskih snaga kod Lepanta.

Povećana opasnost od Osmanlija nakon njihova zauzimanja Cipra, kada su poubijali mletačke vojnike, a s njihovim se zapovjednikom Marcantonijom Bragadinom vrlo surovo obračunali, bila je, naime, prouzročila energičan odgovor katoličkih sila. Papa Pio V. pomogao je 1571. sklapanje velikog vojnog saveza kojem su, osim Sv. Stolice, pristupili Đenoveška Republika, Savojsko Vojvodstvo, Španjolska i Mletačka Republika, pri čemu su dvije posljednje države najaktivnije djelovale. Zajednička je flota, pod zapovjedništvom Don Juana Austrijskog, nezakonitog sina nekadašnjeg cara Karla V. i polubrata španjolskog kralja Filipa II., krenula iz sicilijske luke Messine. U njoj su se kao vojni zapovjednici također istaknuli Mlečani Agostino Barbarigo i Sebastiano Venier, Đenovežanin Giannandrea Doria te Rimljanin Marcantonio Colonna. Jedan je od najpoznatijih sudionika ove bitke, u kojoj je i ranjen, bio i španjolski pisac Miguel de Cervantes kojemu je u Lepantu podignut spomenik.

Kršćanska i osmanska flota sukobile su se na ulazu u Korintski zaljev, u blizini Lepanta, a bitka je završena premoćnom pobjedom kršćana. Bila je to prva velika pobjeda kršćanske vojske protiv Osmanlija, a imala je i velik psihološki učinak. Iako Venecija nikad nije vratila Cipar, ova je velika koalicijska pobjeda zaustavila osmansko napredovanje, što je kasnije dovelo do njegove neizbježne dekadencije.

Iako su Mlečanima oduzele tri velika levantinska otoka (Rodos, Cipar i kasnije Kretu), unatoč mnogobrojnim nastojanjima i angažmanu vrhunskih stručnjaka koji su im omogućili niz važnih pobjeda, Osmanlije nikad nisu postale najjača silu na moru, pa je njihova vojna snaga mnogo uspješnije bila vezana za kopneno nego pomorsko ratovanje.

U Lepantskoj je bitci sudjelovalo i osam mletačkih brodova iz naših krajeva: bile su to creska, krčka, rapska, šibenska, trogirski, hvarska, koparska i kotorska galija. Sudjelovanje krčke galije »Cristo ressussitato« (»Uskrsnuli Krist«), kojom je zapovijedao soprakomit Ludovico Cicuta, posebno je opisano u ovoj knjizi. Veleposlanstvo Republike Hrvatske postavilo je 2006. na lepantske zidine spomen-ploču posvećenu sudionicima bitke.

Polazište Bastijanićeve istraživanja i analize predstavlja rod Cikuta (Čikuta, Cicuta, Cicutta) i njegova povezanost s prostorom sjevernog Jadrana, s posebnim naglaskom na

otok Krk. Knjiga je podijeljena na niz manjih cjelina, a opseg joj je 154 stranice. Opremljena je sa 75 vrlo lijepih numeriranih slikovnih priloga u tekstu te drugih 69 nenumeriranih u šest dodataka (str. 111 – 150). Ima Popis literature (151 – 152), Bilješku o piscu (153) i Zahvale (154). Recenzirali su je prof. dr. sc. Slaven Bertoša i dr. sc. Tea Perinčić.

Autor na početku objašnjava vjerojatno podrijetlo naziva obitelji i vezu s Ivanom VII. Frankopanom (7 – 15), naseljavanje Nikole Cikute i njegove posade na područje Labinštine početkom XVI. stoljeća (15 – 20), pitanje promjene nadimka u prezime (21 – 24), bitku kod Sante Maure / Preveze 1538. i njezinu vezu s Cikutama (25 – 31), vezu Cikota s Krkom, Venecijom i Padovom te grbove krčkih Cikota (32 – 46), ulogu Cikota u znamenitoj Lepantskoj bitci 1571., s detaljnim popisom sudionika na objema zaraćenim stranama (47 – 82). Opisuje potom obiteljske nekretnine i posjede, crkvicu sv. Nikole na Piciku i njezinu povezanost s krčkim Cikutama (83 – 93) te iznosi općenite podatke o galijotima i odnosu Venecije prema njima (94 – 103).

Budući da je i sam autor daleki potomak obitelji Cikota, izdvojena poglavlja u knjizi posvećena su i tim temama (104 – 109). Naime, kako je već navedeno, članovi posade galije spomenutog Nikole Cikute iskrcali su se početkom XVI. stoljeća na istočnoj obali Istre, pa njihovi potomci i danas žive na Labinštini. Nikola Cikota zavjetom sv. Sebastijanu uzeo je nadimak Bastijanić, koji je potom pretvoren u prezime njegovih potomaka. Godine 2011., u spomen na svojeg predka Mikulu Cikutu, autor knjige, njegova obitelj i prijatelji obišli su Santu Mauru (Lefkadu), Prevezu i Lepant te su u otvoreno more, dubine 25 – 30 metara, položili čeličnu bocu s posvetom, pjesmicom, komadićima zemlje, kamenčićima i grančicom kadulje iz našeg zavičaja. Da bude razumljiva svima koji bi je eventualno pronašli, posvetu su preveli na talijanski, engleski i francuski jezik.

Mnogi članovi obitelji Cikota istaknuli su se kao kapetani, soprakomiti, obični vojnici i mornari, a poglavito kao galijoti na mletačkim brodovima. Zapravo su preko 200 godina (od 1512. do 1716.) davali kapetane i soprakomite krčkih ratnih brodova. Osim u već spomenutim bitkama kod Preveze i Lepanta, aktivno su sudjelovali u ratu Cambraiske lige (1508. – 1523.), Kandijskom ratu (1644. – 1669.), habsburško-mletačkom ratu protiv Osmanlija (1684. – 1699.) te Morejskom ratu (1714. – 1718.). Zato su, ističe autor na kraju svoje knjige, ostavili neizbrisiv trag u povijesti našeg zavičaja (110).

Obrazlažući znanstvenu relevantnost teme djela, valja istaknuti da je Mladen Bastijanić, koristeći raznovrsno gradivo iz arhiva, a također i postojeću literaturu, osvjetlio važan segment krčke i labinske prošlosti: povezanost s obitelji Cikota koja je u povijesti jadranskog i sredozemnog prostora odigrala vrlo značajnu, a dosad nedovoljno istraženu i relativno slabo poznatu ulogu. Za pisanje ove monografije istraživao je građu i literaturu iz državnih arhiva u Pazinu, Rijeci i Trstu, iz Kaptolskog arhiva u Labinu, Biskupijskog arhiva u Krku i Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu, kao i zbirku poznatog hrvatskog povjesničara Šime Lubića *Commissiones et relationes Venetae*, u kojoj je također pronašao važne podatke.

Djelo je u prvome redu namijenjeno znanstvenicima i istraživačima koji se bave poviješću pomorstva i obiteljskim rodoslovljima, ali i svima onima koje zanima prošlost sjevernog Jadrana, poglavito Labinštine i otoka Krka, dakle, prikladno je i za širu publiku.

Kao otok vrlo bogate i osebujne prošlosti, Krk je već dugo vremena predmet opsežnijeg znanstvenog proučavanja pa se i ovo djelo skladno uklapa u taj niz. Međutim, kako je već istaknuto, detaljnijeg istraživanja povijesti obitelji Cikuta dosad nije bilo. Tek su usputno pojedini povjesničari (među njima ponajprije naša najznačajnija proučavateljica hrvatsko-mletačkih veza i ugledna venecijanistica dr. sc. Lovorka Čoralić) spominjali podatke o nekim pripadnicima navedene obitelji pronađene u arhivskoj građi. Zato upravo ova monografija predstavlja potpuno novi doprinos kojim autor osvjetljava zanimljivu temu krčke prošlosti, posebice sudjelovanje krčke galije u spomenutoj glasovitoj bitci kod Lepanta. Dakle, s obzirom na važnost istraživačke teme, društvena je potreba ove publikacije nedvojbeno, pa je vrlo pohvalan i vrijedan poticaj izdavača, Centra za kulturu Grada Krka, da se to u ovoj prilici i učini, i to prigodom 445. obljetnice Lepantske bitke. Budući da je za produblivanje saznanja o bogatoj krčkoj prošlosti, oživljenoj preko različitih segmenata analiziranih u ovoj knjizi, neophodno iskoračiti iz svijeta »velikih« tema i političke događajnice te istraživačke napore usmjeriti na proučavanje danas vrlo popularnih mikropovijesnih tema, osnovni je cilj ove studije dati poticaj za daljnja istraživanja.

Što se tiče prikladnosti pristupa i metodologije, naglašavam da knjiga Mladena Bastijanića u potpunosti zadovoljava sve temeljne metodološke kriterije za takvu vrstu rada. Način je obrade pojedinih tema, u smislu analize podataka, problemski i analitički.

Metodološki gledano, valja istaknuti da je autor dosadašnje historiografske spoznaje o važnim odrednicama krčke prošlosti nastojao dodatno obogatiti, pa je tekst popratio nizom slikovnih priloga i pomno odabranih faksimila, kako bi čitatelji imali što potpuniju sliku tadašnjeg stanja.

Osvrćući se na prikladnost jezika, stila, bibliografskih normi i didaktičkih pomagala, valja reći da je knjiga pristupačna i širem čitateljstvu jer je stil pisanja lagan, jasan i pregledan, a izlaganje teče logičnim slijedom. Pristup je obradi pojedinih pitanja i problema interdisciplinaran i multidisciplinaran. Biografske su norme i didaktička pomagala u tekstu navedeni sukladno uobičajenim stručnim pravilima.

Bitno je istaknuti i znanstveno-stručni doprinos djela. Ono predstavlja prvo sustavno i detaljno istraživanje i prvu monografiju o obitelji Cikuta, u kojoj autor donosi niz novih podataka koje je marljivim radom na raznovrsnim arhivskim vrelima otkrio i zabilježio. Osim što je pomno proučio niz detalja iz krčke i levantinske prošlosti navedenog razdoblja, Mladen Bastijanić vrlo je kvalitetno iskoristio i postojeću literaturu. Ovakvim radom, u koji je nedvojbeno uložio i ogroman istraživački napor, iskazao se i kao vrstan poznavatelj labinske i krčke prošlosti, a svakako i kao izvrstan interpretator otkrivenih podataka. Te je podatke, izvučene iz arhivske građe, primjereno uklopio u povijesni kontekst, pa je knjiga kvalitetan doprinos ne samo poznavanju društveno-demografske povijesti Labina i Krka i njihovih žitelja nego i važan prilog poznavanju jadranskog i sredozemnog pomorstva u no-

vom vijeku, a također i heraldičkih pitanja jer donosi prikaze i fotografije grbova na kojima se spominju pojedini članovi obitelji Cikuta.

Svojim korisnim i kritičkim pristupom autor proširuje postojeće spoznaje i znalački ih uklapa u suvremeni kontekst labinske i krčke povijesti i kulture, čime daje nov i divljenja vrijedan stručni doprinos regionalnoj i nacionalnoj historiografiji, ali i svima onima koje zanima naše kulturno-povijesno nasljeđe i njegovo čuvanje za buduća pokoljenja.

Slaven Bertoša